

SLUTAKTEN

JUST när detta häfte skall gå i tryck förmedla pressen och radion i det mest hektiska tempo den ena avgörande händelsen efter den andra i det andra världskrigets slutakt.

I början av april dog Franklin Roosevelt. Hans hastiga död, vid den tidpunkt då den nya ordningen skulle skapas, framkallade en verklig världssorg. Inom en månad skulle han följas av två av det halvtdussin »stora», som lett makternas öden fram till och under kriget. Men de bägge andra, axelmakternas statschefer, voro politiskt döda redan innan deras slut kom. Benito Mussolini, sedan snart två år blott en irrlande skuggestalt, arkebuserades efter den mest summariska ståndsrättsprocess — en regelrätt vendetta — och blev så skymfad efter döden, som väl aldrig i historien ett »imperiums» grundläggare. Och den 1 maj — många fattade tidpunkten som ett vårtecken — dog Adolf Hitler under ännu okända omständigheter i en bunker bland ruinerna i det nu nästan uttraderade Berlin. Om denne demoniske hysteriker under senare år någonsin fattat vidden av den bottenlösa katastrof, som hans regim kastat Tyskland uti, är ännu så länge fördolt. När detta skrives ha tyskarna kapitulerat i Danmark och väntas kapitulera i Norge. Det skandinaviska Norden är efter fem långa, fasansfulla år äntligen åter fritt!

Sveriges största intresse har varit avvecklingen utan blodsutgjutelse av ockupationsväldena i Norge och Danmark. Till samlingsregeringens politik i interventionsfrågan har anslutningen blivit allt större, ja, kompaktare. Regeringen har hittills inte ansett läget kräva den mobilisering av den svenska krigsmakten, som norska regeringen enständigt önskat. Den har velat avvakta utvecklingen i våra broderländer och främst inrikta ansträngningarna på tyskarnas frivilliga avtåg. Sverige vill i det längsta undgå att dras in i kriget, för att kunna gå ut ur detta med bevarad ekonomisk och militär styrka. Men Sverige har aldrig sagt aldrig till en militär undsättning, om särskilt i Norge ingen annan möjlighet skulle stå till buds att bryta en våg av terror och förhärjningar.

Vårens världshistoriska skeende kan ej undgå att göras till en

räkenskapens och domens dag för de regimer, som störtat världen i krig och därigenom framkallat ett elände utan like i Europa. Det förhärlijade våldet visade inte vägen för Tyskland och Italien in i det tusenåriga riket. Instinktens, hatets, ignoransens politik ledde till en ända av förskräckelse. Även nationalsocialismens positiva — och för lång tid framåt säkerligen i många stycken förebildande — ekonomiska och sociala insatser komma att väga fjäderlätt mot ockuperade folks lidanden och framför allt mot den över alla gränser avskyvärda omänskliga behandlingen av judar och politiska motståndare. Upptäckterna i Buchenwald, Dachau, Neuengamme och andra koncentrations- och avlivningsläger blotade ännu gräsligare förhållanden än aningen förmått teckna. Dessa namn skola alltid häfta vid Tyskland och därför kommer en skoningslös hämnd att utkrävas av det tyska folket, skyldiga och oskyldiga, allt intill tredje och fjärde led.

Bokslutet över Hitlers fanatiska strävan att utplåna den injuria temporum, som Tysklands öde efter Versailles tedde sig för honom, är ganska visst; Bismareks stora verk har slagits i spillror. Man tänker på visheten i Bismareks ord i det berömda riksdagstalet 1888: »Varje stormakt, som utanför sin egen intressesfär söker med tryck inverka på andra länders politik, utsätter sig för risker utanför det område, som Gud har anvisat den; den driver maktpolitik och inte intressepolitik, den lever för prestigen. Vi skola icke göra det...» Och Hitlers lika fanatiska kamp mot »Weltbolschevismus» har ändat med en före kriget otrolig expansion för Sovjetunionen och en allt bördigare jordmån i det förhärjade Europa för kommunismens tros- och våldsidéer. I stället för att bygga upp en barriär mot bolsjevismen blev Hitler, till följd av sitt kompasslösa galna övermod, en vägrödjare för den. Katastrofalare har aldrig en världspolitikens bana lyckats.

Innan det Hitlerska konkursboet utretts och likviderats kommer Tyskland, kanske för långliga tider, att hållas i de allierades järngrepp. Atlantchartan blir helt visst intet fribrev ens för ett omskolat Tyskland. Styckning och splittring blir Tysklands öde. För Sverige betyder det Bismarekska Tysklands undergång och Rysslands framträngande söder om Östersjön de allvarligaste nya problemställningar. Dessvärre är det blott de förblindade, som tro, att rätt allestädes blir makt blott därför att axelns ledare äntligen försvunnit från arenan. I öster sucka ännu många folk under oket och våldet. Några av dem nära inte ens hopp.

5.2. 1945.